

DOI: 10.33310/2518-7813-2019-66-3-9-13

УДК 37.035.7:378

Анатолій БАХТІН

*доктор філософії з гуманітарних питань, доцент,
завідувач кафедри військової підготовки
Миколаївського національного університету
ім.В.О.Сухомлинського, м. Миколаїв, Україна
e-mail: kvp_mdu@ukr.net*

Юрій ТУРТАЄВ

*заступник завідувача кафедри з навчальної роботи,
старший викладач кафедри військової підготовки
Миколаївського національного університету
імені В.О.Сухомлинського, м. Миколаїв, Україна
e-mail: kvp_mdu@ukr.net*

МОТИВАЦІЯ ПРАГНЕННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ ДО ПАТРІОТИЗМУ В СУЧАСНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Стаття присвячена мотиваційним аспектам ставлення студентської молоді до патріотизму в сучасному середовищі. Матеріал надається за результатами проведеного анкетування у регіонах Півдня, Заходу та Південно-східної частини України. Визначені групи мотивів формування патріотичних почуттів методом порівняння: як визначає молодь розглядаючи поняття «патріотизм», у чому проявляється патріотизм, як він впливає на формування патріотичних почуттів, за якими ознаками молодь пояснює поняття «патріотизм»?

Ключові слова: мотивація прагнення, патріот, патріотизм, військово-патріотичне виховання, виховання, військова служба.

Не зважаючи на слабкі соціально-економічні зрушення в Україні, на початку третього тисячоліття проходить реформування системи освіти.

Основна мета цієї реформи – готувати на якісному рівні компетентну, відповідальну, з чіткими громадянськими позиціями людину-особистість, яка була б готова до:

- оновлення суспільства
- розвитку економіки держави
- розвитку і покращення культури
- захисту суверенітету держави та ін.

Виховувати таку людину доручено освітянам. На сьогодні в Україні, складна ситуація з питань соціальної сфери, економічного, політичного та культурного життя народу.

Тому, виникла необхідність дослідити серед студентської молоді та визначити модель національно-патріотичного виховання молоді в освітньо-виховному просторі університету.

У попередній статті були визначені групи та рівні мотиваційного прагнення студентської молоді до освіти на кафедрі військової підготовки. Вивчаючи Концепцію національно-патріотичного виховання дітей та молоді, указ Президента України «Про стратегію національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016-2020 роки», приходимо до висновку щодо актуальності дослідження цієї проблеми де кінцевою метою національно-патріотичного виховання повинна бути досліджена модель, яка б сформувала нового

українця та який би діяв на основі національних і європейських цінностей, а саме:

- поваги до національних символів
- участі у політичному і громадянському житті країни
- готовності захищати суверенітет та територіальну цілісність України (ст.17 Конституції України)
- толерантному ставленню до представників інших культур, національно-мовних особливостей
- рівності перед законом [2, 76-78].

Увагу проблемам виховання, патріотизму приділяли українські діячі освіти і культури: М. Драгоманов, Г. Ващенко, Г. Сковорода, К. Ушинський, В. Сухомлинський та інші. На разі існує немало теоретичних здобутків, на яких здійснюється патріотичне виховання у закладах вищої освіти, таких вчених як Г. Ващенко, В. Андрущенко, В. Гуменко, А. Погрібний та інші, водночас зазначають, що «... незважаючи на особливу актуальність завдань патріотичного виховання, сучасна наука і педагогіка не виховали людини, пріоритетними принципами якої були б принципи патріотизму ...» [2, 60-61].

Досліджуючи, на сучасному етапі, національно-патріотичне виховання, проводячи опитування, анкетування ми домоглися виділити пріоритети військово-патріотичного виховання, які повинні бути зорієнтовані на готовності молоді людини до захисту Вітчизни, бажанні нею здобувати

військові професії в академіях Збройних Сил, воєнних університетах, кафедрах військової підготовки закладах вищої освіти (ЗВО), проходити службу в Збройних силах України, яка є особливим видом державної служби.

Проводячи анкетування, бесіди з особовим складом громадян України, які навчаються на кафедрі військової підготовки, роблячи аналіз ми бачимо, що він свідчить про наявність у цієї категорії суспільства складних проблем матеріального, духовного і політичного характеру, які несуть серйозну загрозу України як національної, цільної держави.

У «Національній доктрині розвитку освіти України у XXI столітті» освіта розглядається як «стратегічна основа розвитку особистості, суспільства, нації та держави, найбільш масштабна сфера суспільства, його соціально-економічної, культурної і наукової організації».

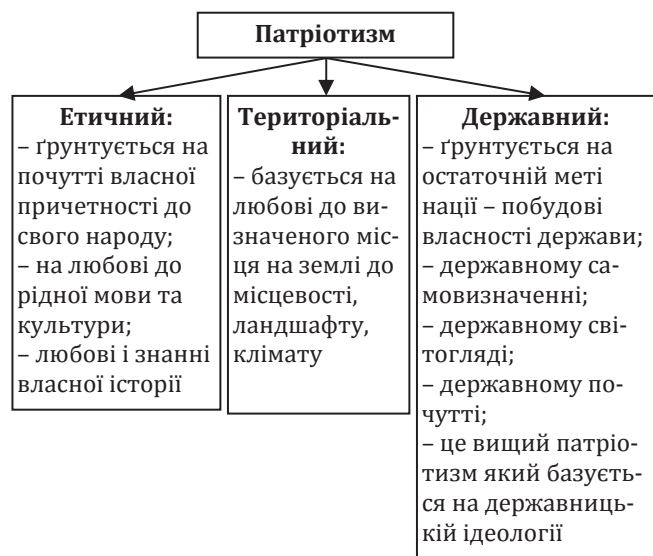
Актуальними є основні духовні цінності: патріотизм, національна гідність, громадянськість, що ґрунтуються на емоційному сприйнятті інтересів та ідеалів суспільства і стосуються виховання студентів на всіх етапах суспільного життя. Патріотизм, найбільш висока готовність молоді до військового захисту України, а в цілому її могутності було присвячено багато зусиль до його розвитку в ті історичні періоди (X-XI віки, XVI-XVIII віки, 1939-1945 роки), коли держава, сім'я, громадськість найтісніше взаємодіяли в цій сфері. Нажаль, сьогодні, патріотизм поступово перетворився з необхідного елемента виховання наступних поколінь, в щось зайве, несучасне.

Молодь на сучасному етапі розвитку ставиться дедалі більш формально. Це наглядно проявляється в їх житті, при проведенні бесід, анкетування, тестування і таке інше. Мета - бути патріотом, захищати Батьківщину виходячи з анкетування практично у 75% молоді немає бажання. Тому проводячи дослідження перед нами, а в цілому і перед державою, постала проблема відродити українське національно-патріотичне виховання не тільки школярів, але й молоді, піднести його на більш вагомий сучасний рівень наукового і культурного розвитку. У молоді основна мета сьогодення - накопичення матеріальних цінностей і благ. Тому наша мета – це спроба виявлення сучасних підходів до розуміння сутності військово-патріотичного виховання, всебічного обґрунтування нової моделі, яку ми розробляємо з питань військово-патріотичного виховання як процесу формування особистості.

У статті визначено поняття патріотизму та його прояву серед студентської молоді різних регіонів країни з метою провести порівняльний аналіз, визначити конкретні кроки національно-

патріотичного виховання нової молоді особистості, яка би діяла на основі національних цінностей.

На даний час не тільки середні загальні заклади, а й заклади вищої освіти на сучасному етапі розвитку суспільства покликані віддати пріоритети вихованню патріотизму, любові до України, відповідальності за їх незалежність, більш толерантно ставитись до рідного краю, інших націй, народів, збереженню духовних і матеріальних цінностей. Закладаючи та будуючи модель військово-патріотичного виховання ми повинні вкласти у голови молоді, що патріотизм є одним з головних компонентів індивідуального та сучасного способу життя. Створюючи цю модель, ми повинні розглянути її за трьома напрямками:

Вивчаючи і досліджуючи патріотизм на особистісному рівні молоді, ми повинні пам'ятати що він є пріоритетною стійкою характеристикою людини. Тому, починаючи зі школи, заклади вищої освіти, педагогічний склад сумісно з родиною досліджують як він проявляється:

- в реальній поведінці та вчинках
- моральних ідеалах та цінностях
- моральному стані життя людини [3, 58-67].

В. О. Сухомлинський вказав, у свій час, на складність у вихованні патріотизму, пояснюючи тим, що в повсякденному житті ми не зустрічаємось з мірою за допомогою якої можливо було б виявити цю «тяжку розумінню цінність» - патріотизм.

Для того щоб визначити рівні сформованості патріотизму у студентів відповідно до кожного вищевказаного критерію, ми розробили три варіанти анкет і застосували метод педагогічного дослідження (анкетування). Анкетування було проведено в трьох закладах вищої освіти (Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського, Рівненський національний університет водного господарства та природокористування

України, Запорізький національний технічний університет).

Головною метою було дослідити діяльність закладів вищої освіти (ЗВО) віднайти та втілити в сучасну вищу школу все найкраще й найпрогресивніше, що стосується формування у студентів патріотичних почуттів, визначити в чому проявляється патріотизм, та що необхідно зробити для виховання патріотизму в нашому суспільстві. Для цього дослідження ми і обрали ЗВО, які розташовані у Південному, Південно-східному та Західному регіонах, результати якого наведені у порівняльній таблиці:

- «Як ви ставитесь до подій на сході України?» - 85% негативно і як можливо швидше завершити війну.
- «Як ви розумієте патріотичну вихованість сьогодні?»
- «Патріотизм у розумінні сучасної молоді»

Результати етапу педагогічного експерименту свідчать, що основна більшість студентів мають низький рівень патріотичної вихованості: 50%; 55,4%; 60% відповідно. Середній рівень виявлено у 25% студентів. Високий рівень патріотичної вихованості наявний: 17,8%; 19,1%; 23% відповідно.

Стосовно діяльності закладів вищої освіти (ЗВО) необхідно проаналізувати досвід минулого, віднайти і втілити в сучасну вищу школу все найкраще й найпрогресивніше, що стосується формування у студентів патріотичних почуттів, визначити в чому проявляється патріотизм та що необхідно зробити для виховання патріотизму в нашому суспільстві.

Наводимо данні досліджування (анкетування):

Я патріот

№ зп	Відповіді	Регіони		
		Південний	Південно-східний	Західний
1	Так	24/34%	18/48%	20/50%
2	Ні	16/22%	1/2%	10/25%
3	Частково	14/20%	14/37%	5/12,5%
4	Не знаю	10/14%	3/8%	5/12,5%

Висновок: зважаючи на показники, наведені в таблиці «Я патріот» в кращий бік відмічається західний регіон, друге місце посів південно-східний регіон, і останнє південний регіон, які вважають себе патріотами. «Хто на ваш погляд більшою мірою вплинув на формування ваших патріотичних почуттів?» – ми бачимо, що все ж таки батьки, оточуючі люди і друзі стоять на перших позиціях, а «Хто на ваш погляд більшою мірою сьогодні

впливає на формування ваших патріотичних почуттів?»: на першому місці – оточуючі люди, друзі (50%), на другому – батьки, а на третьому – засоби масової інформації.

Вплив на формування патріотичних почуттів

№ зп	Питання	Регіони		
		Південний	Південно-східний	Західний
1	Школа	14/20%	0/0%	17,5%
2	Університет	12/17%	2/5%	5/12,5%
3	Батьки	21/30%	6/16%	13/32,5%
4	Оточуючі люди (друзі)	17/24%	13/35%	20/50%
5	Куратор (нач. курсу)	5/7%	1/2%	0/0%
6	ЗМІ	1/1,4%	8/21%	5/12,5%
7	Органи влади	0/0%	4/10,8%	0/0%
8	Інші	0/0%	3/8%	0/0%

Нажаль, що стосується питання «Як ви для себе визначаєте поняття «патріот»?»: 45% – «Це людина, яка любить свою країну», 10% – «Це людина, яка пишається своєю країною», 10% – «Це людина, яка готова захищати свою країну», але в той же час даючи відповідь на питання «За якими ознаками ви визначаєте для себе поняття «патріотизм?» – відповідь «Патріотизм сьогодні не на часі» – 0%, так і питання «Патріотизм в умовах глобалізації» втрачає своє значення - 0%. Молодь визнає що «патріот» і «патріотизм» все ж таки на часі.

Поняття «патріот»

№ зп	Питання	Регіони		
		Південний	Південно-східний	Західний
1	Це людина яка любить свою країну	19/27%	17/45%	15/37,5%
2	Це людина, яка пишається своєю країною	10/14%	4/10%	10/25%
3	Це людина яка поважає свою країну	12/17%	2/5%	5/12,5%
4	Це людина яка готова захищати свою країну	7/10%	3/8%	5/12,5%
5	Це людина яка робить свій внесок в розвиток своєї країни	12/17%	1/2%	7/17,5%
6	Це людина яка переживає за свою країну	8/11%	1/2%	3/7,5%

На питання «Чи потрібно сьогодні в нашій країні приділяти більше уваги патріотичному вихованню молоді»: щоце необхідно – 9/34%, важко відповісти – 12/46%. Тому, особистий приклад і ставлення кожного викладача до патріотизму стоїть на першому плані та набирає 55%. Тому, науково-педагогічні працівники повинні поєднувати в єдине ціле викладання дисциплін і виховання студентів.

Тому, роблячи висновки системи організації військово-патріотичного виховання молоді, створення моделі, до неї повинна увійти підготовка щодо оволодіння військовим професіями. В закладах середньої освіти треба залишити дисципліну «Основи здоров'я» об'єднавши її з дисципліною «Цивільний захист населення», створити в районах Центри військово-патріотичного спрямування, де у позашкільний час будуть проводитися

заходи патріотичного виховання та викладатися дисципліна «Захист Вітчизни». У ЗВО ввести обов'язкову «Військову підготовку» на всіх факультетах, де б проходили навчання студенти, які не навчаються на кафедрах військової підготовки за програмою офіцерів запасу. Це буде давати можливість підготувати молодь до оволодіння нею військовими професіями і зараховувати їм це як дійсну військову службу, крім того формувати психологічні і фізичні якості до захисту Батьківщини.

Молоді, яка навчається в закладах вищої освіти потрібно оволодіти не лише системою наукових знань, а й військовими, а насамперед цілісною національно-патріотичною культурою, духовністю і громадянською самосвідомістю. Тільки в цьому випадку ми будемо спроможні розраховувати на успіх і відродження Батьківщини.

Список використаних джерел

1. Демяшкевич В. А. Особливості патріотичного виховання молоді в контексті розвитку сучасного суспільства [електронний ресурс] – режим доступу: www.management.kr.sch.in.ua/naukovo-praktachna_internet – К.
2. Кульчицький В.Й. Філософсько-світоглядні передумови розвитку патріотичного виховання в Україні (історичний аспект) / Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія педагогіка і соціальна робота – 2013. – №30. – С.76-78.
3. Соціальна робота в Україні: теорія і практика // Науково-методичний журнал. - 2012. - №2. с-58-67.

References

1. Demyshkevich VA Peculiarities of patriotic education of youth in the context of development of modern society [electronic resource] - access mode: www.management.kr.sch.in.ua/naukovo-praktachna_internet - K [in Ukrainian].
2. Kulchytsky V.Ya. Philosophical-ideological prerequisites for the development of patriotic education in Ukraine (historical aspect) / Scientific Bulletin of Uzhgorod National University. Series of pedagogy and social work - 2013. - No.30. - P.76-78 [in Ukrainian].
3. Social Work in Ukraine: Theory and Practice // Scientific and Methodical Journal. - 2012. - No. 2.s-58-67 [in Ukrainian].

Анатолій Бахтин. Юрій Туртаєв. Мотивація стремлення студенческой молодежи к патриотизму в современной среде

Статья посвящена мотивационным аспектам студенческой молодежи к патриотизму в современной среде. Материал предоставляется на данных проведенного анкетирования в регионах Юга, Запада и Юго-Восточной части Украины. Определены группы мотивов формирования патриотических чувств методом сравнения. Как определяет для себя молодежь, рассматривая понятие «патриотизм», в чем проявляется истинный патриотизм, как он влияет на формирование патриотических чувств, по каким признакам молодежь определяет для себя понятие «патриотизм»?

Ключевые слова: мотивация стремления, патриот, патриотизм, военно-патриотическое воспитание, воспитание, военная служба.

Anatoly Bakhtin. Yuri Turtaev. The motivation of the desire of student youth to patriotism in the modern environment

The article is devoted to the motivational aspects of the attitude of students to patriotism in the modern environment. The relevance of the study of the problem of patriotic education of university students is determined by a number of circumstances - the social situation now in our country, the changes in public, political, and economic life, the overestimation of values in people's minds. In modern conditions, the priority part of patriotic education is military-patriotic education, focused on the formation of readiness for the defense of the Fatherland, the development of the desire to get military professions, to serve in the Armed Forces of Ukraine as a special form of public service.

The material is provided based on the results of the survey in the regions of the South, the West and the South-Eastern part of Ukraine. The groups of motives for the formation of patriotic feelings are defined by the method of comparison: how does the youth consider the concept of "patriotism", what does patriotism manifest in, how does it influence the formation of patriotic feelings, on what grounds do young people explain the concept of "patriotism"?

Patriotic education of student youth is the pedagogical process of the formation of the personality of a citizen and patriot of their homeland based on the adoption of democratic values, compliance with the law, legal norms, universal morality and human participation in democratic processes, preparing them for the implementation of the patriotic education of youth.

The pedagogical aspects of this process consist in a purposeful process of attracting students to the norms and values of a democratic society, creating an educational environment at the university that simulates society, democracy, lives according to the laws, organizing students' participation in the process of democratization of life at the university, respecting students' rights, giving them assistance in the acquisition and accumulation of their own protection experience.

Keywords: motivation aspirations, patriot, patriotism, military-patriotic education, education, military service.